

mora zahtevani krompir pripeljati do bližnje postaje ali do kraja, ki je določen za oddajo (§ 10). Krompir mora biti zdrav, snažen in vžiten. Ako kak posestnik zahtevanega krompirja prostovoljno ne pripelje na določen kraj (§ 11), mu ga sme politična oblast prebrati, odvzeti in odpeljati na njegove stroške. Občine morajo krompir, ki ga dobijo od politične oblasti (§ 13), oziroma vojno-žitno-prometnega zavoda, prevzeti in primerno razdeliti med občane.

Vporaba krompirja.

§ 14 pravi, da lahko notranji minister in z njegovim dovoljenjem tudi deželne politične oblasti določijo splošno ali pa samo za določene kraje uravnavo uporabe krompirja za prehrano prebivalstva. Občine morajo tako uravnavo v svojem okolišju izpeljati. Minister za notranje zadeve lahko sporazumno z poljedelskim ministrom ukrene, v koliki meri se sme krompir pokladati živini (§ 15). Uporaba krompirja za napravo spirita je v obrtnih prepovedana (§ 16).

Do kedar se mora krompir izkopati.

Vsak, kdor je sadil letos krompir, mora istega pravočasno spraviti domov (§ 18). Če ga sam ne more pravočasno spraviti, mora to naznaniti občini, da ga ista da izkopati. Posestnik mora plačati stroške spravljajša. Krompir se mora tudi skrbno shraniti.

Razpošiljanje krompirja.

Razpošiljati se sme krompir od 1. septembra, ko stopi ta naredba v glavni veljavo, po železnici v množinah nad 100 kg samo z dovoljenjem politične oblasti (§ 20). Pod 100 kg pa se sme razpošiljati brez dovoljenja.

Najvišje cene.

Najvišje cene bo določil minister notranjih zadev sporazumno z drugimi ministri (§ 22). Te cene se bodo v bližnjih dneh objavile. Dokler se ne objavijo, veljajo sedajne, od okrajnih glavarstev določene cene.

Semenski krompir.

Kar se tiče semenskega krompirja, se bodo cene, promet in vse drugo uredilo po določenih, ki jih še izda poljedelski minister (§ 23).

Sodelovanje občin.

Kakor pri vseh drugih zasegah, mora tudi pri uravnavi prometa s krompirjem občina sodelovati (§ 24).

Kazenska določila.

Prestopki te naredbe se bodo od politične okrajne oblasti kaznovali z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev (§ 25).

Dostavek: Krompir forej splošno ni zasežen, ampak samo tiste odvišne množine, katere so se občini naznanile in ako jih je politična oblast zahtevala. Krompir se sme slobodno uporabljati in pokladati živini. Dokler od oblasti ne dobiš uradnega odloka, da je krompir zasežen, moreš z njim prosto razpolagati. Oblast pa sme, ako bi bila potrebna, uporabo krompirja urediti kakor je urejena uporaba žita. Velevažno bo pri izvrševanju te odredbe naznanilo pridelavnega krompirja. Nihče v naših krajih približno ne ve, koliko tehta pridelani krompir. Krompir se naklada na voz in se kar v velikem spravlja v kleti. Tudi časa ni za to, da bi se krompir tehtal. Odslej bo drugače: kdor bo hotel vsaj približno vedeti, koliko krompirja je pridelal, bo moral napraviti

Oče je z veliko žalostjo gledal na kmetiji dveh starejših sinov, ju opominjal in ju učil. Nauk iz tujine je premagal očetov opomin in zasmeh je donel očetu na uho.

Vzdignil pa se je najmlajši in prišel k očetu, rekoč: „Teško mi je, ko vidim zasmeh namesto hvaležnosti in propadanje kmetij, namesto blagoslanja. Pojdem in ju spreobrnem, dokler jima ne zazvoní — zadnja ura.“

Oče je blagoslovil njegov namen. Sin pa je odšel v dolino in obiskal brata.

Najstarejšega ni bilo doma. Sedel je v gostilni in napival rodoljubom in živio-klical napredku. Ko je vstopil najmlajši, je prekinil svoj govor, pogledal po rodoljubih in po bratu, pa je dejal: „Poglejte ga — nazadnjaka in izdajalca!“

Ko bi trenil, se močje spogledajo, skočijo izza mize in planejo na najmlajšega. „Ven iz poštene družbe! Smrt izdajalcu! Živel napredek!“ — In potisnili so ga ven na cesto in metali kamenje za njim.

Sel je in obiskal drugega brata. Ni ga bilo doma. Delil je premoženje z lenuhi, ki niso imeli žulja na rokah in jim govoril pri bogati mizi o trdem kruhu delavskih mas.

Ko je vstopil najmlajši, je prekinil svoj govor, pogledal po svojih gostih, pa je dejal: „Poglejte ga,

vsaj poskusno tehtanje, n. pr. koliko tehta en jerbis, en vagan ali en voz krompirja, kajti drugače se mu bo lahko zgodilo, da ga bo priznal mnogo več, kot ga ima, kar bi se pozneje seveda ne dalo več popraviti. Važno je tudi, da se pri naznanilu ne zamolči nobene glave živine, tudi rsov, kokoši, rac, gosk, pur itd. ne, da bo oblast videla, koliko krompirja se uporabi za krmo živine.

§ 9 te naredbe določa, da se mora (od glavarstva ali vojno-žitnega zavoda) odvzeti krompir najpozneje do 31. maja 1917. Vprašanje nastane, kdo bo trpel škodo pri krompirju. Saj je znano, da krompir rad gnije in postane lažji. Na spomlad bo treba cene primerno zvišati (kar pa se bo, kakor se nam na merodajnem mestu zatrjuje, tudi uredilo). Želeti bi tudi bilo, da se krompir, kjer je nakopičen v večjih množinah, prej odvzame. V okrajih, kjer so okrajna glavarstva (Maribor, Ptuj) že poprej odredila promet s krompirjem, ostanejo v glavnem določila politične oblasti v veljavi, dokler ne bo cesarska namestnica izdala na podlagi ministrske odredbe podrobna izvršilna določila. Mogoče je, da se odvišnega krompirja sploh ne bo zaseglo, ker je pričakovati, da se bodo potrebe glede krompirja z neprisilnim nakupom uredile. Naš list bo v tej zadevi vse potrebne podrobnosti pravočasno objavil, tako da se ni treba nikomur glede zasege krompirja prav nič razburjati ali verjeti izmišljenim govoricam.

Ohranitev sadja in sočivja brez sladkorja

O konserviranju sadja smo že veliko govorili in pisali. Vsaka boljša gospodinja, ki se je zadnja leta le količkaj zanimala za to sadno uporabo, je imela dovolj prilike, da se je poučila o temeljnih načinih konserviranja živil sploh, posebno pa sadja in zelenjavi. Žal, da se v praksi velika večina drži še starega kopita in dela slepo po receptih in pri tem porabi veliko preveč sladkorja. Vse take gospodnje so danes, ko nam je sladkor tako pihlo odmerjen, v prav veliki zadregi. Njim so v prvi vrsti namenjene te vrstice.

Najprej moramo povdarjati, da dandanes vobče sladkorja ne smatramo več za ohranjajoče sredstvo, ampak le za več ali manj potreben dodatek, ki naj izboljša sadju okus in poveča njegovo redilno vrednost. Znanstveno je že davno dokazano in neštokrat preizkušeno, da se vsa živila lahko konservirajo brez vsakega dodatka, bodisi kateregakoli ohranjajočega sredstva, torej tudi brez sladkorja. Seveda je potrebno, da se lotimo dela s pravim umevanjem življenjskih pojavov, ki pridejo v poštev pri tem važnem predmetu in ki so razmeroma prav lahko razumljivi.

Pred vsem si moramo enkrat za vselej zapomniti temeljno pravilo, da kvarjenje sadja (gniloba, plesen, kipeenje in kisanje) povzročajo razna s prostimi očmi nevidna, torej sila majhna bitja — rastlinice, ki jim pravimo glivice. Njihovo seme — imenovano: tros — se nahaja v neizmernem številu na sadju samem, na vseh predmetih, ki pridejo v dotiko s sadjem in v zraku, tako da ga skoro ni prostora na zemlji, kjer bi bili varni pred njim. Nevidne glivice so torej edini vzrok, da sad zgnije, ukuhano sadje splesni, sladki sadni sok kipi in se naposled skisa. Iz tega sledi drugo velevažno pravilo, da mora vse naše prizadevanje pri konserviranju sadja stremiti za to, da pogubno delovanje glivic oviramo ali pa popolnoma preprečimo. Za to imamo brez sladkorja dve imenitni sredstvi, ki sta nam vedno na razpolago, ki sta poceni in popolnoma zanesljivi.

1. Skodljive glivice potrebujejo za razvoj in svoje delovanje veliko vlage — vode. Zato razdesejo posebno hitro vsa sočna, vodena živila, kakor je ravno sadje, ki ima povprečno 80 do 85% vode v sebi. Ako pa iz sadja odpravimo precejšen del (do dve tre-

skopuha in pobožnjaka!“ Ko bi trenil, se močje spogledajo, skočijo izza mize in planejo na najmlajšega. „Ven iz poštene družbe! Smrt bogatinu in podreplniku!“ Potisnili so ga ven na cesto in metali kamenje za njim.

Zalosten se je vrnil najmlajši sin pred očeta: „Hotel sem rešiti nju in kmetiji, pa je že žalibog — prepozno.“

Oče je otrnil solzo in dejal: „Hiša, ki se maje, je blizu padača in hrast, katerega črvi razjedajo, že kmalu strohni. Kmetiji razpadeta sicer, a ob zadnji uri bom plačal dolgove in dal kmetiji Tebi, ki si dobro gospodaril. Združil boš tri kmetije v veliko eno kmetijo in srečen boš, dokler boš šel po ti poti!“

Oče ni nič več svaril in najmlajši ni šel več v dolino.

Cez leto dni je prišlo novo Vstajenje. Kekor je zagospodaril najstarejši sin štiridesetpostnega dne zvečer, ko so zvonovi peli, tako je tega dne dogospodaril in povezal culico. Kakor je zagospodaril srednji sin starega leta dan, ko je Silvestrov zvon pozdravljal novo leto, tako je tega dne dogospodaril in povezal culo.

Obe kmetiji pa je dobil najmlajši sin, najvrednejši in je tako imel tri kmetije ali eno samo veliko kmetijo.

tjini) vode, s tem ustavimo kvarljivo delovanje glivic in sadje se ohrani.

Kako pa odpravimo iz sadja preobilno vodo? — Tako kakor iz sveže trave in drugih pridelkov, ki bi jih glivice istotako prav naglo uničile, ko bi jih neposušili. Sušenje sadja je najpreprostejši in najcenejši način konserviranja brez sladkorja. Suhega sadja si vsakdo lahko pripravi za svojo potrebo bodisi na deželi ali v mestu. Suho sadje ni prav nič manj vredno kakor kako drugače in s sladkorjem konservirano. Ako ga skuhamo in po potrebi nekoliko osladimo, je ravno tako okusno in redilno kakor najfinjši kompot. Kuhano suho sadje je pa tudi kar brez sladkorja zdrava in tečna hrana za zdrave in bolne.

Letos nam posebno kaže sadje sušiti; ne samo zato, ker nimamo sladkorja, ampak tudi zato, ker ga je izredno malo in s sušenjem se najbolje uporabi, ker se tvarine nič ne izgubi. Letos ne bomo nič lupili in trebili, ampak posušili vse v koži, k večjemu zrezano na krljce.

Ravno tak uspeh, kakor pri sušenju, dosežemo, ako sadje razkuhamo v kašnatu tvarino in potem tako dolgo ukuhavamo, t. j. izparivamo vodo, da se močno zgosti. Tudi te sadne tvarine, ki smo ji vzeli veliko vode, glivice ne morejo lahko pokvariti, posebno če jo spravimo v primernih posodah na suh, in hladen prostor. Na ta način dobimo zelo okusno, tečno in zdravo sadno mezgo, ki bi morala prav povsod priti tudi pri nas do take veljave, kakor jo ima po drugih deželah. Povdarjati moram tudi tukaj, da letos ne bo kazalo sadja za sadno mezgo lupiti ali tlačiti skozi sito ter zametati toliko dobre tvarine — kar lepo oprano in obsušeno sadje celo ali pa zrezano v lonce ali v kotel!

Poleg suhega sadja je sadna mezga najvažnejša sadna conserva, ki se izvršno obnese brez sladkorja zlasti iz češpelj in jabolč.

2. Vse se pa ne da posušiti, nekaj sadja bi vendar radi ukuhali kot kompot in sadne pijače bi tudi radi imeli. To pa gotovo ne gre brez sladkorja. Pač, tudi za ta slučaj imamo zanesljivo sredstvo, da sadje in pijače iz njega obvarujemo pred pokvarjenjem. V to svrhu moramo pa glivice in njihove trose na sadju uničiti in sadje potem tako zavarovati, da se glivice ne morejo zopet iznova zatrositi vanj. Na ta način se bo sadje ohranilo popolnoma neizpremenjeno, kakor dolgo hočemo — njegova trpežnost ne omejena brez ozira na to, ali mu pridamo kaj sladkorja ali pa nič.

Kako pa uničimo glivice in njih trose na sadju? Prav lahko, hitro in zanesljivo! Snažno oprano in obsušeno sadje vložimo v primerne steklene posode, ki morajo imeti seveda dovolj širok vrat, za sadne sokove so pa dobre vsakovrstne navadne steklenice od vina, piva, slatine itd. Tako pripravljene posode, napolnjene tesno in brez vode, ali nalite s sadnim sokom, postavimo v lonec ali kotel, ki ga naitjemo z vodo do blizu vratu steklenic. Sedaj vodo segrejemo najmanj na 75 stop. C. Če pa nimamo termometra, pa naj vre. V vreli vodi pustimo posode s sadjem kake pol ure. V tem času vročina pomori vse glivice in trose na sadju in v sadnem soku — sadje je sterilizirano.

To pa še ne zadostuje. Ko bi steklenice pustili odprte, bi se takoj zopet zatrosili iz zraka trosi yanje in razgrevanje bi bilo brezuspešno. Zato je pa treba posode s sadjem ali sadnim sokom zapreti, in sicer še preden jih denemo razgrevat, zapreti jih pa moramo tako trdno, da ne more zrak do sadja ali do sadnega soka — t. j. neprodušno. Tako zapiranje pa ni lahko, kakor bi kdo mislil. Pergamentna obveza ne drži zraka, tudi navaden zamašek sam ne zapre neprodušno. Niti dober mehur ni vedno zanesljiv.

Popolnoma zanesljivo neprodušno zapri steklen pokrovec z gumijevim obročkrom, kakor je vpeljan pri vseh novejših konservnih steklenicah. Paziti je le na to, da rob steklenice in pokrova ni okrušen in gumijev obroček mora biti prožen. Steklenice zapremo takoj, ko jih napolnimo s sadjem ali sokom, torej preden jih denemo sterilizirati. Da med sterilizacijo pokrovec ne zdrkne s steklenice, ga moramo pritrditi s kovinsko vzmetjo. Potrebno je tudi, da je steklenični vrat, rob pokrova in gumijev obroček popolnoma suh, ko se steklenica zapira.

Po končani sterilizaciji vzamemo steklenice takoj iz lonca in jih pustimo, da se shlade. Se le čez več ur, ko so popolnoma mrzle, snamemo vzmet s pokrova. Ako je vse v redu, se pokrovec tako trdno drži steklenice, da ga ne moremo odtrgati od nje — zračni tlak je tista sila, ki nam tako izvršno služi. Take conserve so neprodušno zaprte in ako so dobro sterilizirane, se tudi 10 let ne bodo izpremenile, dasi ni v njih niti trohice sladkorja.

Prav isti uspeh dosežemo, ako v takih posodah konserviramo grah, fižol, paradižnike, sparglje, karfijole itd. Razloček je samo ta, da moramo zelenjad dalj časa sterilizirati (eno do poldruge ure) in pa čez en, najkasneje čez dva dni sterilizacijo za ¼ ure ponoviti. Kakor smo že omenili, sadju ne pridajmo nič vode, ker pri razgrevanju da iz sebe precej lastnega soka. Zelenjadi pa prilijemo, potem ko smo jo napolnili v steklenice, nekoliko osoljene vode (da se ga nekako čez polovico steklenice).

Iz povedanega je razvidno, da pri modernih konservnih steklenicah z gumijevim obročkrom in steklenim pokrovom prav lahko dosežemo absolutno neprodušnost. Žal, da takih steklenic sedaj ni dobili.

Vrhu tega so bile že pred vojsko drage, kaj pa šele danes! Uporabljati bomo morali torej za ukuhavanje sadja, zlasti pa za sadne sokove v večji meri tudi navadne steklenice. Kako bomo pa te neprodušne zaprli?

To dosežemo edino na ta način, da jih pred sterilizacijo trdno zamašimo z navadnimi plutovimi zamaški, ki jih prej namakamo več ur v mrzli vodi, in potem ne več kakor 10 minut v krogu. Da med sterilizacijo zračni pritisk zamaškov ne izpade, jih moramo z motorom ali z žico pritrditi, preden dene mo steklenice sterilizirat. Takoj po sterilizaciji, ko so steklenice še vroče, zamaške gladko odrežemo do vratu in jih skrbno zabijemo s pečalnim voskom ali še bolje s parafinom.

Tako prirejeni zamaški so popolnoma neprodušni in je vsaka na ta način zaprta sadna konzerva prav tako varna pred pokvarjenjem, kakor v poprej omenjenih modernih steklenicah.

V novešem času so začeli priporočati zamaške iz bombaža (bato), ki sicer ne zapro neprodušne, a delujejo kot nekako cedilo (filter) za zrak. Bombažasti zamaški namreč prepuščajo zrak, a ta se precedi, ko gre skozi zamašek in glivični trosi ostanejo med bato. Kakor kažejo že mnogoletna izkušnja po laboratorijih, je bombažasti zamašek precej zanesljiv, toda kljub temu ni da bi ga splošno mogli priporočati, ker je treba vendarle gotove spretnosti in vaje, ako ga hočemo uspešno rabiti. Vrhu tega je bombaž danes tako drag, da ga nikakor ne kaže uporabljati v ta namen.

Končno moramo omeniti pri tej priliki še en način konzerviranja, ki je jako enostaven in prilichen, ter se uporablja tintam po nekaterih večjih gospodinjstvih, kjer ukuhajo vsako leto velike množine sadja. To je konzerviranje s pomočjo kemičnih ohranjajočih sredstev. Ako namreč pridenemo sadni konservi tvarino, ki trajno ovira razvoj glivic, ali jih pa celo uniči, je umevno, da zadobi izdelek neko več ali manj zanesljivo trpežnost brez ozira na sladkor, sterilizacijo in vpliv zunanjega zraka. Žalibog, da tega načina kljub vsej pripravnosti in priličnosti ne moremo priporočati, ker so izvečine vse snovi, ki pridejo tukaj v poštev, hudi strupi, ki ne uničijo samo glivic v sadju, ampak utegnejo tudi v majhnih množinah oskodbovati človeško zdravje. Naravnost nevarne so pa te snovi v rokah neizkušene gospodinjice, ki ne pozna njih učinka in se pri uporabi prav lahko zmoti glede množine.

Po profesorju dr. Buckenacku so posebno nevarne in pod nobenim pogojem dovoljene sledeče snovi: borova kislina (Borsäure), Formalin (Formaldehyd), vodikov superoxyd, salicilna kislina, kresotilna kislina in fluorova kislina (Fluoräure).

Brez nevarnosti in škode pa smemo uporabljati za konzerviranje sadja mravljinčjo in še bolj nedolžno benzo-kislino. Seveda sta tudi te dve snovi strupeni in je treba istotako gotove previdnosti. Vendar pa v taki množini, ki zadostuje za konzerviranje, še niso za človeško zdravje prav nič nevarni.

Mravljinčja kislina se dobi v lekarnah kakor 25% vodena raztopina. Na 1 kg sadnega soka (ali pa sadja) smemo vzeti največ 10 gramov te raztopine.

Benzo-kislino prodajajo v lekarnah kot benzoekislil natrij. Tega smemo vzeti na 1 kg soka ali sadne meze k večjemu poldrugi gram. Zadostuje pa že 1 gram, da se konzerva dobro drži.

Povedali smo že, da sta tudi te dve sredstvi škodljivi, ako bi ju užili v količkah večji množini. A tako razredčeni, kakor zgoraj omenjeno, pa ne škodujeta, ker tvorita v človeškem telesu nedolžno spojino, ki jo telo izloči z vodo.

Vsekako pa moramo povdarjati še enkrat, da so tudi te snovi le pripomoček v sili in ne smejo nikdar izpodrinuti na vse strani preizkušenih in priznanih naravnih ohranjajočih sredstev.

-c-

Italijansko bojišče.

Na soški fronti se je dne 4. avgusta pričela 6. italijanska ofenziva. Lahki napadajo z veliko silo naše postojanke na Doberdobo, pri Gorici, in pri Tolminu. Naši krepko drže svoje stare postojanke. Samo pri goriskem območju smo svoje čete umaknili z zahodnega na levi breg Soče, da se tako naše tamošnje čete obvarujejo pred prevelikimi izpuhmi. Italijanska artilerija že več dni srdito obstreljuje mesto Gorico. Dne 5. avgusta so italijanske granate porušile bolnišnico usmiljenih bratov. Pri tem je bilo ubitih večje število oseb. Lahki niso prizanašali niti ubogim ranjencem in osebami, ki jim strežejo. Raz bolnišnice je plapolala zastava Rdečega križa, a Lahki so jo kljub temu obstreljevali.

Na Koroskem so se v zadnjem tednu vršili manjši boji pri gorski skupini Plöcken.

S Tirolskega se poroča o bojih, ki se vrše pri obmejni trdnjavi Paneveggio (južnovzhodno od Bolcana). Kakih posebnih dogodkov na tirolskem bojišču ni bilo.

Naši so se v preteklem tednu izkazali tudi na morju in v zraku. V severni Adriji je prišel v naše roke skoro nepoškodovan italijanski podmorski čoln „Giacinto Pullino.“ Dne 2. avgusta so naše tor-

pedovke obstreljevale mesto Molfetti ob vzhodni italijanski obali. Na povratku so trčile na oddelek laškega bojnega brodovja. Po uspešnem našem obstreljevanju so se laške ladje umaknile. V Sredozemskem morju je naš podmorski čoln potopil italijanski parnik „Letombo.“ Pri Visu je dne 5. t. m. zgorel in padel v morje velik italijanski zrakoplov. Pri Draču v Albaniji pa so naši letalci dne 2. avgusta sestrelili sovražno letalo, Lahki z bombami z zrakoplovov skoro dan za dnevom napadajo Trst in druge važne kraje v Primorju.

Šesta soška bitka.

Ob Soči se je razvila nova, zelo srdita bitka, katero lahko imenujemo šesta italijanska ofenziva ob Soči. Dne 4. avgusta so se na italijanskem delu Doberdobske planote razvili besni boji. Sovražno topništvo je od 4. avgusta naprej streljalo več dni zaporedoma z največjo ljutostjo po cele ure nepretrgoma na višinski greben Brdo-Tržič. Dne 4. avgusta, po 10. uri dopoldne, so se pričeli infanterijski napadi na naše postojanke vzhodno od Tržiča. Tekom popoldneva se je Italijanom sicer posrečilo, da so vdrli na več točkah v naše postojanke, a po našem protinapadu so bili s pomočjo naše dobrodelujoče artilerije vrženi zopet nazaj. Ob 7. uri zvečer so bile izgubljene postojanke zopet v naši posesti. Italijanskega napada se je udeležilo 7 polkov. Dne 5. avgusta so vražni napadi na Doberdobsko planoto niso bili več tako srditi. Sovražnik je imel prehode žrtve, in ni več napadal s tako smelostjo, kot prvi dan. Dne 6. avgusta je laška artilerija začela zopet izredno srdito obstreljevati celo našo fronto od Tolmina do morja. Ob 4. uri popoldne so Lahki pričeli z infanterijskimi napadi pri gori Sabotin, pri Pevmi in Sv. Michaelu. Srdita borba je trajala celo noč. V protinapadih smo se polastili zopet vseh razstreljenih, od Italijanov zasedenih prednjih jarkov. Borba se je v ponedeljek, dne 7. avgusta, na celi soški fronti nadaljevala z isto srditostjo kot prejšnje dni. Razun pri Gorici smo na celi črti obdržali vse svoje stare postojanke. Bitka se nadaljuje.

Borba za Gorico.

Lah porušil bolnišnico usmiljenih bratov.

Že dne 4. avgusta se je Lah spravljal s svojimi topovi na gorisko območje, ki se imenuje tudi „ključ do Gorice.“ A najhujši ogenj je sipala italijanska artilerija na Gorico v soboto, dne 5. avgusta. Obstreljevanje se je pričelo ob 4. uri popoldne in je trajalo do 8. ure zvečer. Granate so na zasebnih poslopih novič napravile veliko škodo. Tudi več prebivalcev je bilo deloma od granat, deloma pod razvalinami zadetih hiš ubitih. Žrtve so izključno žene in otroci.

Tudi bolnišnica usmiljenih bratov, ki služi od začetka vojske kot vojaška bolnišnica in je kot taka zanesljiva z zastavami in znaki Rdečega križa, je bila večkrat zadeta. Eno bolniško poslopje je popolnoma porušeno. Veliko ranjencev je bilo pri tem ubitih. Tudi prijor usmiljenih bratov o. Longin Horak, rodom Čeh, je bil težko ranjen, subprijor o. Vid Križkava pa ubit. Bolnišnica usmiljenih bratov je za semeniščem in mestno bolnišnico tretja bolnišnica v Gorici, ki so jo Italijani obstreljevali in porušili. Dunajski list „Reichspost“ poroča, da je bilo poleg prijorja še ranjenih tudi več usmiljenih bratov, več strežnikov je kmalu nato umrlo junaške smrti v izvrševanju ljubezni do bližnjega.

Tudi dne 6. avgusta se je obstreljevanje Gorice nadaljevalo. V ponedeljek, dne 7. avgusta, pa so bili boji za gorisko območje posebno hudi. Laška artilerija je z zatvornim ognjem naše postojanke na zahodnem bregu Soče pri Gorici tako obsipavala z granatami in šrapneli, da ni bilo mogoče več zdržati. Poleg tega pa so se divji napadi italijanske infanterije neprestano ponavljali s tako srditostjo, da so se naši morali umakniti z zahodnega na vzhodni breg Soče, da se vrlo posadko goriskega območja obvaruje prevelikih izgub. Mesto Gorica leži sedaj 800 do 1000 m za krbitom naše nove, že poprej pripravljene in dobro utrjene postojanke. Naši vrli brambovci ob Soči bodo skrbeli, da tudi v bodoče noben Italijan ne bo stopil v Gorico, ki je sedaj po italijanski artileriji spremenjena v eno veliko razvalino.

Velike italijanske izgube.

Ob goriskem območju, kakor tudi na drugih delih soške fronte je imel sovražnik od 5. do 8. avgusta velike izgube. Samo pri Gorici so naši vjeli do tega dne okrog 3000 Lahov, med temi 72 čustnikov. Ker so laški poveljniki gonili kljub hudemu našemu ognju vedno nove čete v borbo in se niso ozirali na ogromne izgube glede mrtvih in ranjenih, pokriva sedaj bojišče ob Soči na stotine mrtvih Lahov. Po Soči plavajo celi kupi mrtvih Lahov v morje.

Kako smo na Lahe prožili mine.

Slovenski fantje na južnem Tirolskem nam pišejo:

Bilo je meseca julija. Sedeli smo v strelskem jarku. Naenkrat nam pride nekaj na misel. Vedeti

smo, da so polentarji ob jutranjih urah zelo živahni in da jih je na nekem mestu večje število skupaj. Tedaj pa smo stopili k našemu staremu delu. Začeli smo pozdravljati laškega izdajalca z minami. Ko pa smo sprožili prvi strel, se je po krakem molku razlegala razstrelba mine. Velik oblak črnega dima se je vil po zraku. Kmalu se je slišalo stokanje polentarjev: „Ajuto! Ajuto!“ (t. j.: pomagajte!) Vse polno razkosanih mrličev je ležalo okoli luknje, katero je napravila razstrelba mine.

Takih dogodkov bi se lahko dosti omenil, dosti činov, katere opravljamo Slovenci v strelskih jarkih proti Italijanom. To znamo mi in znate vi v domovini, da slovenska kri ne bo nikdar izžepana in če se postavijo celo sovražniki peklenške sile proti nas!! Res se trudi naš zahrbtni sovražnik, da bi nas potlačil nazaj, pa dokler bomo stali na straži štajerski in kranjski slovenski fantje, se bo vedno s krvavo bučo vrnil, kakor se je že mnogokrat.

Pozdravljamo naše starše, prijatelje, znance in čitatelje „Slovenskega Gospodarja.“ Na veselo svidenje! Franc Lubaj iz Ptuja, Peter Kristovič iz Ptuja, Franc Potnik iz Konjic in Ivan Narat iz Črne gore pri Ptuju.

60.000 Italijanov na francosko bojišče.

Italijanski listi poročajo, da se je na zadnjem vojnem posvetovanju četverosporazumovih držav v Parizu sklenilo, da se tudi Italija dejanski udeleži bojev na francoskem bojišču. Za sedaj odpošlje Italija 60.000 mož na francosko bojišče.

Italijani iz Afrike pregnani.

Pred balkansko vojsko so si Italijani z ogromnimi žrtvami na denarju in krvi zavojevali Tripolitanijo. V sedanji vojski so jo korak za korakom izgubili in te dni se javlja, da so jo morali popolnoma zapustiti. Domači rodovi so porabili priliko svetovne vojske, se s pomočjo Turčije oborožili in nagnali Italijane iz svoje domovine.

Rusko bojišče.

Na naši ruski fronti smo dobili dva nova vilojna poveljnika. Južno od Tarnopola do rumunske meje je vrhovno poveljstvo naših čet poverjeno prestolonasledniku Karl Franc Jožefu, od Tarnopola proti severu pa poveljuje zavezniškim četam maršal Hindenburg. Takoj, ko je prevzel poveljstvo naših čet v Karpatih naš bodoči cesar, je vrle avstrijske bojovnike prešinilo novo navdušenje, katerega posledice so se takoj pokazale. Ruse, kateri so že bili nekako na potu na Ogrsko, podijo naši zopet nazaj proti severu. Edino na fronti vzhodno od Stanislava smo se morali zaradi ruske premoči pomakniti nekoliko proti zahodu.

Hudo pritiskajo Rusi na desno krilo Hindenburgove armade med Tarnopolom in mestom Brodi. Na tem prostoru bi Rusi radi predrli našo fronto in prodirali proti Lvovu. Ruski naval pa so naši ustavili. Istotako hudi boji se vrše ob Stohodu v Voliniji.

Prestolonaslednik Karl Franc Jožef poveljnik v Galiciji in Bukovini.

Prvi vspehi.

Dne 2. avgusta se je z Dunaja uradno razglasilo, da je maršal Hindenburg prevzel vrhovno vodstvo na ruski fronti. Dne 4. avgusta se je to poročilo izpolnilo tako, da Hindenburg poveljuje fronti zavezniških armad severno od Tarnopola do Rige, naši fronti južno od Tarnopola do rumunske meje pa prestolonaslednik Karl Franc Jožef. Sprememba v vrhovnem poveljstvu se je zgodila rajši tega, da je vojno vodstvo odslej bolj skupno, kakor je bilo dosedaj.

Pri armadni skupini nadvojvode Karl Franc Jožefa so se takoj prve dni, ko je prevzel vrhovno vodstvo, pokazali lepi vspehi. Dočim so Rusi pred 1. avgustom vedno bolj silili čez Karpate na Ogrsko, so Avstrijci pod poveljstvom našega bodočega cesarja že prve dni meseca avgusta v prostoru med bukovinsko reko Moldavo in prelazom Jablonica v Galiciji začeli prodirati proti severu. Naši potiskajo posebne v prostoru pri Jablonici in Tatarovu (južno od Kolomeje) Ruse pred seboj. Zahodno od Kolomeje, t. j. v prostoru pri Delatynu, stoji general Köves, naš bivši poveljnik v Črnigori in Albaniji. Njegove čete imajo odbijati izredno srdite ruske napade. Z veliko silo se je navalila ruska armada dne 7. avgusta na del naše fronte južno od Dnjestra pri kraju Tlumač. Sovražniku se je posrečilo vpogniti našo fronto samo za 3 km dalje proti Stanislavu.

Naši poveljniki na ruski fronti.

Na fronti nadvojvode Karl Franc Jožefa, torej od Tarnopola do rumunske meje poveljujejo: od Tarnopola do Dnjestra grof Bothmer, od Dnjestra do Karpat generalni polkovnik Köves; kdo je poveljnik čet ob Karpatih, še ni razglašeno.